

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen

Onsdagen den 10 januari,

kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Stockholms län, herr *Akerlund*, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord:

Då det åligger mig att öppna andra kammarens första sammanträde, får jag hälsa kammarens ledamöter välkomna till det ansvarsfulla värv, som blivit oss ombetrott.

Måtte det nya året medföra lyckligare tider för vårt folk och må förnöjsamhet med måttliga förhållanden, arbetsamhet, omtanke och sparsamhet allt mera göra sig gällande samt partiintressena, vilka ju ofta visat sig vara privatintressen, allt mindre skymma blicken för det stora riksintresset: hela folkets väl. Jag är viss därom, att jag gör mig till tolk för vad den ojämförligt största delen av Sveriges folk känner, då jag till vår högt aktade finansminister frambär ett varmt tack för den av honom påbörjade reduktionen, och jag är fullt övertygad därom, att detta folk, om det kunde göra sin stämma hörd, av allt hjärta skulle tillönska honom och kommande regeringar en god fortsättning på den inslagna vägen.

Må den Högste hålla sin hand över allt Sveriges folk.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

*Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen
för justitiedepartementet den 9 januari 1923.*

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar R. E. Norberg, S. Palme och E. A. Nilson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar greve G. Lagerbjelke, K. Hildebrand och V. Larsson.

Till justitiedepartementet hade, vad andra kammaren angår, insänts allenast en den 27 november 1922 av länsstyrelsen i Malmöhus län utfärdad fullmakt av innehåll att, sedan direktören Malte Sommelius i Hälsingborg blivit utsedd till ledamot av riksdagens andra kammare för den av Malmö, Hälsingborg, Landskrona och Lunds städer bestående valkrets för tiden till den 1 januari 1925, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 87 § av lagen om val till riksdagen, direktören Harry Weibull i Landskrona blivit utsedd att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari 1925.

I fråga om fullmakten anmärktes, att i densamma valkretsens namn ej angivits i full överensstämmelse med dess benämning enligt 30 § vallagen; men ansågs denna avvikelse ej vara av beskaffenhet att utgöra hinder för fullmaktens godkännande.

Protokoll över granskningen skulle tillika med fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet
C. G. Bruno.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter; och befunnos därvid följande ledamöter frånvarande, nämligen herrar Starbäck, Wagnsson och Norling.

Herr ordföranden tillkännagav, att herr Wagnsson uti ingiven ansökning anhållit, att han, som för deltagande i stadsfullmäktigesammanträde vore hindrad närvara vid kammarens sammanträde den 10 innevarande januari, måtte erhålla ledighet från riksdagsgörömmålen under denna dag, samt att från herr Norling inkommit läkarbe-tyg, utvisande att han på grund av sjukdom tillsvidare vore i behov av ledighet från riksdagsarbetet.

§ 5.

Anställdes val av talman och vice talmän i kammaren; och företogs först val av talman.

Efter valets slut befanns hava till talman blivit utsedd herr *Larsson* i Västerås med 224 eller samtliga avgivna godkända röster.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *Hamilton* med 184 röster.

En röst avgavs å herr *Nilsson* i Bonarp.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 175 eller alla avgivna röster.

§ 8.

Älderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr *talmannen*, varefter denne hälsade kammaren med följande tal:

Mina damer och herrar! För det förtroende, som nu ånyo visats mig, ber jag att få uttala ett varmt tack.

Vid förra riksdagens avslutning uttalade jag den förhoppningen, att kammarens ledamöter i år måtte komma att få samlas under för vårt land mindre bekymmersamma förhållanden än de, som voro rådande under nämnda riksdag.

Någon förbättring synes även ha inträtt under den tid, som sedan dess förflutit. Men av allt att döma torde det ännu dröja, innan vi kunna komma ur svårigheterna. Ännu verkar depressionen på många näringslivets områden med åtföljande arbetslöshet och nöd. Härav drabbas fortfarande en stor del av kroppsarbetarna, och även stora delar av andra medborgaregrupper befinna sig för närvarande i en bekymmersam ställning.

Om med hänsyn härtill ytterligare åtgärder, utöver redan vidtagna, komma att krävas för att bereda arbete och bröd åt de arbetslösa och för att överhuvud taget söka motverka följderna av depressionen, är jag förvissad om att kammaren, i vad på den ankommer, beredvilligt skall medverka härtill. Och jag hoppas livligt, att alla viktigare frågor, som komma att föreläggas denna riksdag, må kunna nå fram till en för vårt land och folk lycklig lösning.

I det jag ännu en gång uttrycker min tacksamhet för det mig visade förtroendet, ber jag *Eder*, mina damer och herrar, att jag även under denna riksdag måtte få åtnjuta förmånen av samma välvilja och överseende, som under förra riksdagen i så rikligt mått kom mig till del.

Härmed hälsar jag kammarens ledamöter välkomna till denna riksdag och anknyter härtill en önskan om ett gott samarbete och ett gott arbetsresultat.

§ 9.

Det i § 4 omförmälda sjukbetyget för herr Norling, som nu ånyo föredrogs, lades till handlingarna.

Vidare föredrogs åter den av herr Wagnsson ingivna ansöknin-
gen om ledighet från riksdagsgöromålen; och blev densamma av kam-
maren bifallen.

§ 10.

Herr talmannen föredrog ånyo det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av den däri omförmälda fullmakten, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterare-
befattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huru-
vida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Denna hemställan bifölls av kammaren, varefter det sålunda be-
slutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och
uppräknig valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris
och filosofie kandidaten Per Cronvall med 185 röster.

En röst tillföll notarien, juris kandidaten Martin Seth.

Sekreteraren, som härefter på kallelse inställde sig, övertog, ef-
ter erhållen kännedom om valets utgång, protokollsföringen.

Oskar Hagman.

C. A. Björkman.

§ 12.

Till talarplatser för ledamöter, som kunde vilja därav begagna
sig, anvisades på herr talmannens förslag de två för ändamålet an-
ordnade, på vardera sidan om talmansbordet befintliga platserna.

§ 13.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande över-
lämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öpp-
nande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske ge-
nom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från
var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till

valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 11 januari.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

Herr talmannen meddelade, dels att herr Starbäck, som vid det i början av sammanträdet nästlidna gårdag verkställda uppropet ej låtit sig avhöra, efter uppropet hos herr talmannen anmält sig hava tillstädeskommit, dels ock att herr Wagnsson denna dag inställt sig vid riksdagen och intagit sin plats i kammaren.

§ 2.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att vid plenum nästkommande dag företaga val av tre ledamöter att deltaga i talnansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 3.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på förslag av herr talman, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden måndagen den 15 och av suppleanter i samma utskott och nämnd tisdagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr förste vice talmannen, som yttrade:

Jag ber få hemställa, att kammaren måtte besluta att välja suppleanter i de ordinarie utskotten till ett antal av två över de ordinaries.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10,45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen.

Hans Maj:t Konungen öppnade riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern *Branting* uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträdde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåttliga vördnad, framträdde andra kammarens talman och yttrade:

Eders Majestät.

De ord Eders Majestät nyss yttrat förstärka allvaret i den bild av läget i världen, som vi alla förut skapat oss.

För visso står också Sveriges folk som en man bakom de höga grundsatser Eders Majestät omfattar i strävandena efter fred och folkförsoning på rättens grund. Må det förunnas Sveriges folk att i sin nya ställning som representant i Nationernas förbunds råd kunna medverka till avlägsnandet av åtminstone några bränder ur det folkhatets bål, som hotar att förgöra hela vår världsdel.

Från skilda bygder komma vi nu med intryck av den svåra depression, som ännu tynger näringsliv och arbetsförhållanden i landet. Trots de finansiellt bekymmersamma tiderna måste därför statsmakterna målmedvetet inrikta sina strävanden på att med minsta möjliga lidanden föra land och folk igenom krisen fram till normala förhållanden.

De åtgärder Eders Majestät i detta syfte ärnar föreslå skola livligt behjärtas och liksom alla andra förslag från Eders Majestät vinna vår omsorgsfulla prövning.

Det höves oss emellertid därvid icke att se svårigheterna med allt för stor pessimism. Den ljusning, Eders Majestät konstaterade, varslar om att vi, trots dagens tyngande bekymmer, kunna med förtröstan se framåt.

Det är vår och för övrigt hela folkets plikt att söka medverka till att övervinna svårigheterna och vi hysa en livlig förhoppning om att allas gemensamma ansträngningar skola förenas i det syftet och att dessa ansträngningar må krönas med framgång.

I denna förhoppning samla sig andra kammarens känslor, då kammaren nu inför Eders Majestät frambär sin undersåttliga vördnad.

Härpå fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1923—1924, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 12 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Akerman* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen den 8 innevarande januari med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet *Karl Schlyter* att under innevarande års lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Kammaren beslöt att lägga nämnda skrivelse till handlingarna, varjämte underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

§ 2.

Jämlikt beslut nästlidna gårdag företogs nu val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Edén*,

» *Eriksson* i Grängesberg och

» *Lindman*,

envar med 158 röster.

§ 3.

Vidare anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr af *Ekenstam* och

» *Waldén*,

vardera med 124 röster.

§ 4.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 3, med förslag till lag om minskning av tjänstgöringstiden för värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnplikts-tjänstgöring;

nr 4, med förslag till lag om befrielse för vissa marinen tilldelade värnpliktiga från viss tjänstgöringsskyldighet; och

nr 5, med förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1923 års klass m. m.

Dessa propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 5.

Vid härefter företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr förste vice talmannen *Hamilton*,

» andre vice talmannen *Nilsson*,

» *Borg*,

» *Brännström*,

» *Engberg*,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Jönsson* i Revinge och

» *Magnusson* i Skövde,

envar med 91 röster.

§ 6.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Carlsson* i Solberga,

» *Kristensson* och

» *Röing*,

envar med 90 röster.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2, 3, 5 och 6 här ovan omförmälda valen.

§ 8.

Herr *Paulsen* avlämnade följande motioner, nämligen:

nr 1, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av gällande bestämmelse om självskrivenhet för kyrkoherden eller den hans ämbete förestår att vara ordförande i skolrådet;

nr 2, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av gällande bestämmelse att den, som tillhör kyrkoförsamlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjante, ej kan vara ledamot i kyrkoråd eller skolråd; och

nr 3, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av gällande bestämmelse om självskrivenhet för kyrkoherden eller den hans ämbete förestår att vara ordförande i barnavårdsnämnden.

Nämnda motioner bordlades.

§ 9.

Till bordläggning anmälades:

Kungl. Maj:ts nästlidna gårdag på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1922 församlade revisorers berättelser:

om den år 1922 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1921;

om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning; och

angående riksbanken;

justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; samt

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 10.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Billqvist* under 2 dagar från och med den 13 januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,35 f. m.

In fidem
Per Cronvall.